

Ilmiy, ijtimoiy-falsafiy, madaniy-ma'rifiy, adabiy-badiiy jurnal

MUASSISLAR: Beruniy tuman hokimligi "Tafakkur-tamaddun" OOO

"Beruniy avlodlari" jamoat fondi

HAMKORLARIMIZ:

O'zRFA Qoraqalpog'iston bo'limi

Qoraqalpog' davlat universiteti

Urganch davlat universiteti

TAHRIR HAY'ATI:

BOSH MUHARRIR:

Munavvara QURBONBOYEVA

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Anvar ALLAMBERGENOV

Akmal SAIDOV, y.f.d., prof., akad.

Qahramon QURONBOYEVA, s.f.d., prof.

Almagul BAYRIYEVA, s.f.d., (DSc)

Zabixulla SAIPOV, s.f.n., (PhD)

Zuhra REYMOVA, y.f.d., (DSc)

Karlig'ash UMAROVA, y.f.d., (DSc)

Xalil Ismayil o'g'lu Ismayilov, t. f.d, prof

Anvar ABDULLAYEV, t.f.f.d, dots.

Gavhar DURDIYOVA, arx.f.d., prof.

Makset KARLIBAYEV, t.f.d., k.i.x.

Kozimbek TUXTABEKOV, t.f.d., (PhD)

Umid BEKMUHAMMAD, t.f.d., (PhD), k.i.x.

Konul Bunyadzoda, Elmsafa fanlari doktori,

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının

(AMEA) müxbir üzvü

Baxtiyor KARIMOV, fal.f.d., prof.

Marat NIYOZIMBETOV, fal.f.d.

Alima BERDIMURODOVA, fal.f.d.

Shohida SODIQOVA, sots.f.d.

Zarifboy DO'SIMOV, fil.f.d., prof.

Olmos ULVI Binnatova, f.f.d., prof.

Doniyor YULDASHEV, fil.f.d (DSc)

Vahob RAHMONOV, f.f.n., dots

Farrux Abbas o'g'lu Rüstamov, p.f.d, prof.

Qozoqboy YO'LDOSHEV, p.f.d., prof.

Safo MATJONOV, p.f.d., prof.

Qaxramon IBADULLAYEV, p.f.d., (DSc)

Masharib ABDULLAYEV, s.f.f.d., (PhD), k.i.x.

Nilufar KOSHANOVA, ped.f.f.d., (PhD)

Odilbek RADJAPOV, fal.f.f.d., (PhD)

Anvar ISMOILOV, s.f.f.d., (PhD), k.i.x

G'ayrat MAMBETKADIROV, s.f.d.

Rəna Həmid qızı Qədirəva, psixol.f.d., prof

Nargis ATABAYEVA, psixol.f.d., (DSc)

Dilafuz QARSHIYEVA, psixol.f.d., (DSc)

Dilbar URABAYEVA, psixol.f.d., (DSc)

Qosimboy QABULOV, psixol.f.d., (DSc)

Mels QOBULOV, tib.f.d., prof.

Qog'oz bichimi 60x84 ¼. Nashriyot

hisob tabog'i 6,5. Indeks – 960. ISSN

2181-8258. 30.03.2024-yilda bosishga

ruxsat berildi. "ADAD PLYUS" MCHJ

bosmaxonasida chop etildi. Adadi 300

dona. Toshkent shahri, Chilonzor

ko'chasi, 28-uy. 2024-yil, 3-son (54).

Ushbu son "Tamaddun nuri" jurnali

tahririyatining kompyuterida

sahifalandi. Buyurtma №23.

Jurnaldan ko'chirib bosilganda

"Tamaddun nuri" dan olindi deb

izohlanishi shart. Matn hamda

reklamalardagi ma'lumotlarning

to'g'riligi uchun mualliflar mas'uldir.

Tahririyatga kelgan qo'lyozmalar

tahrirlanadi, taqriz qilinmaydi va

muallifga qaytarilmaydi.

TARIX

Matyakubov Nurbek Raimberganovich. Mamlakatimizda aholini uy-joy bilan ta'minlash siyosati.....	5
Махмудов Умрбек Бахтиёрович. Қанғ давлати пойтахти юзасидан тадқиқотлар таҳлили.....	8
Allaberganov Ollabergan Arslanbekovich. O'zbekiston SSRda yaratilgan ijtimoiy ta'minot tizimi va uning huquqiy asoslari xususida.....	18
Altiboyev Yuldosh Ergash o'g'li. Bobur Mirzoning Movarounnahr taxti uchun olib borgan janglari oqibatida yuz bergan qarshi qirg'ini haqida mulohazalar.....	22
Rashidova Aziza Aminboyevna. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasida ijtimoiy masalalar.....	25
Eshchanov Hurmat Matnazarovich. O'zbekistonning bronza davri mudofaa tizimi haqida ayrim mulohazalar.....	94
Abdunosirova Ozodaxon B. Sulton Abu Said Mirzo xonadonining fan, adabiyot va san'at sohalaridagi ishtiroki.....	104
Karimov Umrbek Davronbekovich. Mustaqillik yillarida Xorazm vohasi o'zbeklarining turmushida suv bilan bog'liq urf-odatlarining o'rganilishi.....	111
Tursunov Anvar Saypullayevich. O'zbekistonning janubiy shaharlari tavsifi haqida.....	115
Рахимов Асрор Э. Қарши чўлида ирригация иншоотларининг қурилиш тарихи (1950 – 1980-йиллар).....	136
Jo'rayeva O'lmas Choriyevna. Jaloliddin Rumiyning "Masnaviy" asarida tarixiy voqealarning yoritilish uslubi.....	152
Annayeva Zarifa Musurmonqulovna. O'zbekistonda ekologik muammolar davlat siyosati darajasida.....	193
Ashurova Ulg'o'zi Isroil qizi. Koreyslarning O'zbekiston SSR qishloq xo'jaligidagi muvaffaqiyatlari.....	199
Жаҳонгирова Бурхон Бўронович. Ўзбекистон ва Жанубий Корея муносабатлари.....	214
Pardayev Toshkentboy Rajabovich. O'zbekistonning janubiy hududlarida ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy hayot mavzusi nazaridagi nazariy-metodologik asoslari.....	237
Egamberganova Matluba J. Xorazm vohasi turkmanlarining milliy liboslari: an'anaviylik va zamonaviylik.....	240
Турсунов Нурулло Нарзуллаевич. Сурхон воҳасида фарзанд туғилиши билан боғлиқ маросимлар.....	278
Мадреймов Берик Джалгасбаевич, Рзаева Манзура Абатовна. Устюртнинг сўнгги палеолит даври тошга ишлов бериш устахонасининг функционал аҳамияти.....	287
Karimov Akbar. Mustaqillik yillarida Surxondaryo viloyatida yoshlar tuzilmalarining faoliyati.....	291
Choriyev Sanjar Hamzayevich. Yozuvchi Nodir Normatov ijodining 70-80-yillar o'zbek adabiyoti tarixidagi o'rni.....	302

YURIDIK FANLAR

Sharipov Asrorjon Safar o'g'li. Giyohvandlik vositalarining noqonuniy aylanishi bilan bog'liq jinoyatni tergov qilishda isbotlanishi lozim bo'lgan holatlar.....	15
Bahodir TO'RAYEV. Huquqiy davlatda huquqiy madaniyat va huquqiy tarbiyaning o'rni.....	254

FALSAFA

Rahmanov Bahodir U. Falsafiy merosni o'rganishda sinergetik yondashuvning ahamiyati va istiqbollari.....	29
Xakimov Alisher Olimjonovich. "Ma'rifat" – tasavvuf ta'limotining bilish nazariyasi.....	84
Karimova Gulchehra Abdulkarimovna. Burch va mas'uliyat tushunchalarining tarixiy-nazariy, an'anaviy va zamonaviy talqini.....	97
Saurov Ravshonbek R. Yangi O'zbekistonda ijtimoiy davlat barpo etishning falsafiy-kratologik muammolari.....	108
Qurbonov Asqar Bahodir o'g'li. Badiiy adabiyot: falsafiy tahlil, mazmun va mohiyat dialektikasi.....	119
Турдибоев Бозор Худойбердиевич. Тарихий жараёнларнинг корреляцион-функционал заминлари.....	149
Boltayev Farrux Farxodovich. Globallashuv jarayonida til madaniyati nazariyasining falsafiy tahlili.....	176
Halimov Sherzod Igamberdiyevich. Migrantlar ijtimoiy integratsiyasining falsafiy tahlili.....	180
Азизқулов Акрам Абдурахмонович. Самарқанд тарихига оид нодир манба.....	183
Xodjayeva Dilorom Yunusovna. Yoshlarni ijtimoiy hayotga tayyorlash – jamiyat barqarorligining asosiy omili.....	208
Шамсутдинова Нигина К. Интеллектуальный суфизм Абу Али Ибн Сины в контексте античной философии.....	223
Darmonov Aliyorbek Abdullalilovich. Isohotlarning yangi bosqichida yoshlarda yuksak mas'uliyat va tahdidbardoshlik tuyg'usi kamolotini oshirish uslub va vositalari.....	232
Джалилова Умида Ифтихоровна. Философский анализ концепции гуманизма Алишера Навои.....	243
Jasur SHAKAROV. Raqobat madaniyatining o'zbek milliy-ma'naviy falsafasi taraqqiyotidagi o'rni.....	273

PSIXOLOGIYA

Eshnazarova Farida Jo'raqulovna. Sportchilarni musobaqa jarayoniga tayyorlashning psixologik aspektlari.....	81
Hayitov Qobil Qurbonovich. Sust o'zlashtiruvchi talabalarning qadriyatlarini yo'nalishi xususiyatlari.....	144
Isxakova Shahlo Ismoilovna. Kross-madaniy tushunchasining ijtimoiy-psixologik tahlili.....	267
Yangiboyeva Dildoraxon Rahmon qizi. Ko'p bolali oila farzandlarining psixologik rivojlanishiga ta'sir etuvchi ijtimoiy-madaniy omillar.....	314

BIZNI IJTIMOY TARMOQLARDA QUYIDAGI MANZILLARDA KUZATING:

Jurnal 2016-yil 28-sentyabrda O'zbekiston Respublikasi Matbuot va axborot agentligi tomonidan № 0843 raqami bilan qayta ro'yxatdan o'tgan. O'zbekiston Respublikasi OAK tomonidan 2019-yil 30-yanvarda chop etilgan OAK rayosati qarorlari bilan tasdiqlangan ro'yxatga ko'ra 07.00.00 - "Tarix", 09.00.00 - "Falsafa", 10.00.00 - "Filologiya" ixtisosligi bo'yicha; OAK Rayosatining 2023-yil 31-oktyabrdagi 345-son qarori bilan 12.00.00 - "Yuridik fanlar", 13.00.00 - "Pedagogika", 19.00.00 - "Psixologiya" ixtisosliklari bo'yicha doktorlik dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

JAMOATCHILIK KENGASHI:

Sirojiddin SAYYID

Muhammad ALI

Kengesboy KARIMOV

Iqbol MIRZO

Qurbon SHONIYOZOV

O'rozboy ABDURAHMONOV

Murotboy JUMANOV

Adabiy maslahatchi:

Guliston MATYOQUBOVA

Rassom:

Alibek ABDURAHMONOV

Sahifalovchi-bezovchi:

G'iyosiddin O'NAROV

Texnik muharrir:

Ulug'bek SAIDOV

Manzilimiz:

Qoraqalpog'iston Respublikasi,

Beruniy tumani.

Web-sayt:

<https://tamaddunnuri.uz>

e-mail: tamaddunnuri1@gmail.com.

Telegram kanali:

<https://t.me/tamaddunnuri>

Tel.: (+99888) 036 00 55,

(+99897) 355 75 40.

PEDAGOGIKA

Daniyeva Yarkin Choriyevna. Yengil atletikachi talaba-sportchilar funksional holatining tuzilishi.....	52
Alaudinova Dilnoza Rustam qizi. Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish.....	55
Radjapova Dilafruz Amanturdiyevna. Bo'lajak muhandislarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishning ahamiyati...	58
Xajiyeva Maksuda Sultanovna. Abulqosim Firdavsiyning pedagogik va falsafaiy g'oyalari.....	61
Raximova Feruza Shavkatovna, Temirova Xurshida Turobovna. Mamlakatimizda nogironligi bo'lgan bolalarni inklyuziv ta'limga jalb qilishning ijtimoiy ahamiyati.....	90
Ashurova Dilrabo Isroil qizi. Abduqodir Shakuriyning didaktik qarashlaridagi shaxsga yo'naltirilgan ta'lim-tarbiyaning ahamiyati.....	196
Xudoyberganov Doniyor Yangiboy o'g'li. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining kognitiv kompetensiyasini rivojlantirishning zaruriyati.....	202
Рустамов Джамшид Эргашевич. Роль инновационных технологий в формировании молодежного мировоззрения в современном образовательном процессе: вызовы и перспективы.....	218
Tobanazarov Azamat Pirnazarovich. Maktab adabiy ta'limida konstruktiv o'qitishni qo'llash masalasi.....	250
Seitnazarov Kuanishbay K., Mambetkarimov Bayniyaz M. Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim jarayonida o'yin texnologiyalarini qo'llash.....	

FILOLOGIYA

Avezova Anajon Ko'paysin qizi. O'zbek va turk tillarida tub va yasama antroponimlar.....	34
Matnazarova Xayriniso. Og'zaki muloqotda diskurs tenori.....	38
Rashidov Otabek Ziyodullayevich. O'zbek tilshunosligida harbiy terminlarning ishlatilishi.....	42
Karimova Zuxra Ulugbekovna. Ingliz va o'zbek tillari maqollarida "do'stlik" konseptining ijobiy ma'no shakllari.....	45
Оромиддинова Дилдора Пардабоевна. Иноязычные термины в русской литературе.....	
Abdurahmanova Ranokhan Kosimovna. Stylistic devices in the lexicon of the german language.....	64
Азимова Амира Муминовна. Особенности перевода корейских новостных текстов (на примере общественно-политических новостей телеканала MBC).....	67
Qodiriy Mahzuna. English translations of the depiction of people and characters through visual means of the work "Otkan kunlar".....	70
Хакимова Максадхон Дилшодбековна. Лирик асарларда бадий услуб масаласидаги қарашларнинг таснифий таҳлили.....	73
Намуна Назарова. Ўзбекнинг айвони – эзуликлар айвони.....	78
Absalamova Gulmira Sharifovna. Mishel Monten ijodida insho va allegoriya janrining tavsifiy xususiyatlari.....	122
Qobilova Nargiza Eshimovna. Dunyo tilshunosligida abzas tadqiqi.....	126
Soatov Ibrohimbek Alisherovich, Temirova Muattar Amirkul qizi. Kahoot-dan ESL va EFL sinflarida doimiy baholash vositasi sifatida foydalanish.....	129
Azimova Maxfuza Hasanovna. Bo'lajak chet tili o'qituvchilari muloqot madaniyatini shakllantirishda innovatsion metodlarning o'rni va ahamiyati.....	133
Husanova Fazilat Jahongirovna. Qarindoshlik terminlarining semantikasi va shakliy strukturasi.....	155
Urinova Tursunoy Urin qizi. Libos dizaynining maxsus soha sifatida ingliz va o'zbek tillaridagi ahamiyati.....	158
Навбатова Раъно Ходжимуратовна. Специфика развития малого эпического жанра в русской и узбекской прозе начала XX века.....	161
Холдорев Чоршанби Холдоревич. Трансформация русского и узбекского героев в 80-90-годах XX века.....	164
Vuzrukova Maxina. Turistik diskursning semiotik tarkibi.....	167
Usmonova Mehriniso Umarovna. Grammatikani o'rgatish chet tillarini o'rganishning bir qismi sifatida.....	171
Махмадиева Гулчехра Саит-Абдуллаевна. Технология изучения русского языка как иностранного посредством иммерсивных образовательных программ.....	174
Qorayev Sherxon P. Ashtarxoniyalar sultoni olim va shoir Subhonqulixon ijodining o'ziga xos xususiyatlari.....	187
Razzoqova Shahlo Baxtiyor qizi. Jargon so'zlarning yoshlar ongiga ta'siri: foydalanishdagi xatolar va oqibatlari.....	190
Gulruh Ne'matova. "Uzbekistan airways" jurnali turizm sohasiga ixtisoslashgan nashr sifatida.....	211
Шерматов Иззат Хамраевич. Семантические характеристики некоторых диалектных фразеологизмов русского и узбекского языков.....	228
Masharipov Mansurbek Masharipovich. Mahmudxo'ja Behbudiy publitsistikasida morfologik okkazonalizmlarning nutqiy voqelanishi.....	245
Aminova Nargiza Istamovna. "Chol va dengiz" qissasida adabiy qahramon ichki monologining til xususiyati.....	259
Agzamova Dildora Bahodirjanovna. Ingliz va o'zbek tillari olamning lisoniy manzarasi (ilmiy varianti)da xotira kategoriyasining tarkibiy tuzilishi.....	263
Dabilov Perdeg'aliy Abatbayevich. Ibroyim Yusupovning milliy xarakter yaratish mahorati.....	270
Rahmatova Shalola S. Ingliz va o'zbek tillarida madaniy qadriyatlarni og'zaki ifodalashning leksik-semantik vositalari.....	281
Abdullayeva Shahnoza Rahimjon qizi. Tilshunoslikda konsepsiyani amalga oshirish shakllari va turlari.....	284
Жумаева Шахло Суюновна. Освещение проблемы идеального человека в творчестве Алишера Навои.....	295
Allamberganov Anvar Erkabayevich. Milliy koloritni talqin qilishda maqollarning o'rni.....	299
Катаева Шахноза Альбертовна. К вопросу синтаксических функций и особенностей имен существительных в именительном падеже русского и узбекского языков.....	310

TABLE OF CONTENTS

Scientific, socio-philosophical, cultural and educational,

literary and artistic magazine

Founders: Beruniy District Municipality

"Tafakkur-tamaddun" OOO

Public Foundation "Descendants of

Berunius"

Our colleagues: Academy of Sciences of

the Republic of Uzbekistan

Karakalpakstan division

Karakalpak State University

Urgench State University

EDITORIAL BOARD:

EDITOR-IN-CHIEF:

Munavvara KURBANBAYEVA

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Anvar ALLAMBERGENOV

Akmal SAIDOV, y.sc.d., prof., Acad.

Qakhraman QURANBAYEV, s.sc.d., prof.

Almagul BAYRIEVA, s.sc.d., (DSc)

Zabikhulla SAIPOV, s.sc.n., (PhD)

Zuhra REYMOVA, y.sc.d., (DSc)

Karligash UMAROVA, y.sc.d., (DSc)

Xəlil İsmayıl oğlu İsmayilov, ist. sc.d, prof

Anvar ABDULLAYEV, ist.sc.d, dots.

Gavkhar DURDIYEVA, arch.f.d., prof.

Makset KARLIBAYEV, t.f.d., k.i.x.

Kazimbek TUKHTABEKOV, t.f.d., (PhD)

Umid BEKMUHAMMAD, t.f.d., (PhD), k.i.x.

Konul Bunyadzoda, Doctor of Philosophy,

Azerbaijan National Academy of Sciences

(AMEA) Corresponding Member

Bakhtiyar KARIMOV, phil.sc.d., prof.

Marat NIYOZIMBETOV, phil.sc.d.

Alima BERDIMURODOVA, phil.sc.d.

Shokhida SADIGOVA, sots.sc.d.

Zarifboy DOSIMOV, Phil.sc.d., prof.

Olmos ULVI Binnatova, f.sc.d., prof.

Daniyor YULDASHEV, Phil.sc.d (DSc)

Vahab Rakhmonov, f.sc.n., dots.

Fərrux Abbas oğlu Rüstəmov, p.sc.d, prof.

Kazakboy YOLDASHEV, p.sc.d., prof.

Safo MATJONOV, p.sc.d., prof.

Qakhraman IBADULLAYEV, p.sc.d., (DSc)

Masharib ABDULLAYEV, of art.sc.c., (PhD),

k.i.x.

Nilufar KOSHANOVA, ped.f.f.d., (PhD)

Odilbek RADJAPOV, phil.sc.d., (PhD)

Anvar Ismailov, s.f.f.d., (PhD), k.i.x

Gayrat MAMBETKADIROV, s.sc.d.

Rəna Həmid qızı Qədirova, psix.sc.d., prof

Nargis ATABAYEVA, Psychol.sc.d., (DSc)

Dilafuz QARSHIEVA, Psychol.scd., (DSc)

Dilbar URAZBAYEVA, Psychol.sc.d., (DSc)

Qosimboy KABULOV, Doct. of sc. Psychol.

Mels Kabulov, med.sc.d., dalil.

HISTORY

Matyakubov Nurbek Raimberganovich. Housing policy in our country.....	5
Makhmudov Umrbek Bakhtiyorovich. Analysis of research on the capital of the state Kang.....	8
Allaberganov Ollabergan Arslanbekovich. Regarding the social security system created in the Uzbek SSR and its legal foundations.....	18
Altbayev Yuldash Ergashovich. Comments on Babur Mirza's massacre which happened as a result of battles for the Movarounnahr throne.....	22
Rashidova Aziza Aminboyevna. Social issues in the new Uzbekistan development strategy.....	25
Eshchanov Khurmat Matnazarovich. Some comments on the bronze age defense system of Uzbekistan.....	94
Ozodakhon Abdunosirova.B. Participation of the house of sultan Abu Said Mirza in the fields of science, literature and art.....	104
Karimov Umrbek Davronbekovich. Study of customs related to water in the life of the uzbeks of the Khorazm oasis during the years of independence.....	111
Tursunov Anvar Saypullayevich. About the description of the southern cities of Uzbekistan.....	115
Rakhimov Asror E. History of the construction of irrigation instructions in the Karshi desert (1950s - 1980s).....	136
Jurayeva Ulmas Choriyevna. Style of illumination of historical events in "Masnaviy" by Jalaliddin Rumi.....	152
Annaeva Zarifa Musurmonqulovna. Environmental problems in Uzbekistan at the level of state policy.....	193
Ashurova Ulguzi I. Korean successes in agriculture of the Uzbekistan SSR.....	199
Jakhangirov Burkhan Buronovich. Relations of Uzbekistan and South Korea.....	214
Pardayev Tashkentboy Rajabovich. Theoretical and methodological basis of the topic of socio-economic and cultural life in the southern regions of Uzbekistan.....	237
Egamberganova Matluba J. National dresses of the turkmen of the Khorazm oasis: raditionality and modernity.....	240
Tursunov Nurullo Narzullaevich. Ceremonies related to the birth of a child in Surkhan.....	278
Madreymov Berik Djalgasbaevich, Rzaeva Manzura Abatovna. The functional significance of the Paleolithic stone-working workshop of Ustyurt's end.....	287
Akbar KARIMOV. Activities of youth structures in Surkhandarya region during the years of independence.....	291
Choriyev Sanjar Kh. The role of writer Nodir Normatov in the history of Uzbek literature in the 70s and 80s.....	302

PHILOSOPHY

Rakhmanov Bahodir U. The significance and prospects of a synergetic approach to the study of philosophical heritage.....	29
Khakimov Alisher Olimjonovich. "Enlightenment" is the theory of knowledge of the doctrine of sufi.....	84
Karimova Gulchekhra Abdukarimovna. Historical-theoretical, traditional and modern interpretation of the concepts of duty and responsibility.....	97
Saurov Ravshonbek R. Philosophical and cratological problems of the formation of a social state in the new Uzbekistan.....	108
Qurbanov Asqar, son of Ba.hodir. Fiction: philosophical analysis, dialectics of content and essence.....	119
Turdiyev Bozor Khudoyberdievich. Correlation-functional grounds of historical processes.....	149
Boltayev Farrukh Farkhodovich. Philosophical analysis of the theory of language culture in the process of globalization.....	176
Khalimov Sherzod Igamberdiyevich. Philosophical analysis of the social integration of migrants.....	180
Azizkulov Akram Abdurakhmonovich. A rare source on the history of Samarkand.....	183
Khodjayeva Dilorom Yunusovna. Preparing young people for social life is the main factor of society stability.....	208
Shamsutdinova Nigina Karimovna. The intellectual sufism of Abu Ali Ibn Sina in ancient philosophy.....	223
Darmonov Aliyorbek Abdukhailovich. Methods and means of improving the maturation of a high sense of responsibility and menace in young people at a new stage of reforms.....	232
Jalilova Umida Iftikhorovna. Philosophical analysis of Alisher Navoi's concept of humanism.....	243
Jasur SHAKAROV. The role of competitive culture in the development of uzbek national spiritual philosophy.....	273

JURISPRUDENCE

Sharipov Asrorjon S. Cases to be proven in the investigation of the crime of cultivation of prohibited crops.....	15
Bakhodir TORAYEV. The role of legal culture and legal education in the legal state.....	254

PSYCHOLOGY

Eshnazarova Farida Jurakulovna. Psychological aspects of preparing athletes for competition process.....	81
Khayitov Kobil Kurbanovich. Characteristics of value orientation of slow assessment students.....	144
Iskhakova Shakhlo Ismailovna. Socio-psychological analysis of cross-cultural concept.....	267
Yangibaeva Dildorakhon R. Socio-cultural factors affecting the psychological development of children of multiple families.....	314

FOLLOW US ON SOCIAL MEDIA BELOW:

The magazine was re-registered by the Press and Information Agency of the Republic of Uzbekistan on September 28, 2016 with the number 0843.

According to the list approved by the decisions of the Board of Education of the Republic of Uzbekistan published on January 30, 2019, 07.00.00 - "History", 09.00.00 - "Philosophy", 10.00.00 - "Philology" according to; 2023 of the OAK Board

According to the decision No. 345 of October 31, 12.00.00. - "Legal Sciences", 13.00.00. - "Pedagogy", 19.00.00. "Psychology"

COMMUNITY COUNCIL:

Sirojiddin SAYID
Muhammad Ali
Kengesboy KARIMOV
Iqbal MIRZA
Kurban SHONIAZOV
Orozboy ABDURAHMANOV
Muratboy JUMANOV

Literary Advisor:

Gulistan MATYOQUBOVA

Artist:

Alibek ABDURAHMANOV

Page editor:

Ghiyaziddin O'NAROV

Technical Editor:

Ulugbek SAIDOV

Our address: Republic of Karakalpakstan, Beruni district.

Website: <https://tamaddunnuri.uz>
e-mail:

tamaddunnuri1@gmail.com.

Telegram channel:

<https://t.me/tamaddunnuri>

Phone: (+99888) 036 00 55,
(+99897) 355 75 40.

Paper size 60x84 ¼. Publisher's scorecard 6.5. The index is 960. ISSN 2181-8258. Allowed to click on 30/03/2024

It was published in the printing house of "ADAD PLUS" LLC. The number is 300 pieces.

Chilonzor street, 28, Tashkent city. 2024, No. 3 (54).

PEDAGOGY

Daniyeva Yarkin Choriyevna. Structure of the functional status of student-athletes.....52
Alaudinova Dilnoza Rustam kizi. The use of digital technologies in the development of communicative competence of future english language teachers.....55
Radjapova Dilafuz .A. The importance of developing the professional competence of future engineers.....58
Khajiyeva Maksuda Sultanovna. Pedagogical and philosophical ideas of Abulkasim Firdavsi.....61
Rakhimova Feruza Shavkatovna, Temirova Khurshida Turobovna. The social significance of the involvement of children with disabilities in inclusive education in our country.....90
Ashurova Dilrabo Isroil k. The importance of person-oriented education in the didactic views of Abduqadir Shakuri.196
Khudoyberganov Doniyor Yangiboys son. The need to develop the cognitive competence of younger students.....202
Rustamov Jamshid Ergashevich. The role of innovative technologies in the formation of youth worldview in the modern educational process: challenges and prospects.....218
Tobanazarov Azamat P. The question of the application of constructive teaching in school literary education.....250
Seitnazarov Kuanishbay K., Mambetkarimov Bayniyaz M. Application of game technologies in the educational process in higher education institutions.....

PHILOLOGY

Avezova Anajon Kopaysin kizi. The structural and derivative anthropoymys in uzbek and turkish languages.....34
Matnazarova Khayriniso. Tenor of discourse in spoken communication.....38
Rashidov Otabel Ziyodullaevich. Use of military terms in uzbek linguistics.....42
Karimova Zukhra Ulugbekovna. Positive shade meaning of the concept of "friendship" in english and uzbek proverbs45
Oromiddinova Dildora Pardaboeyvna. Foreign language terms in russian literature.....49
Abdurahmanova Ranokhan Kosimovna. Stylistic devices in the lexicon of the german language.....64
Amira Muminovna Azimova. Features of translating korean news texts (based on the example of social and political news of mbc tv channel).....67
Kodiriy Makhzuna. English translations of the depiction of people and characters through visual means of the work "Otkan kunlar".....70
Khakimova Maksadkhan Dilshodbekovna. Classificational analysis of artistic style In poetic works.....73
Namuna Nazarova. The porch of the uzbek is the porch of virtues.....78
Absalamova Gulmira. Sh. Descriptive characteristics of essay and allegory genre in michel montain's creation.....122
Kabilova Nargiza Eshimovna. Paragraph research in world linguistics.....126
Soatov Ibrohimbek Alisherovich, Temirova Muattar Amirkul kizi. Employing Kahoot as an Ongoing Assessment Tool in ESL and EFL Classrooms.....129
Azimova Makhfuza Hasanovna. The role and importance of innovative methods of forming communication culture in future foreign language teachers.....133
Khusanova Fazilat Jakhongirovna. Semantics and structure of kinship terms.....155
Urinova Tursunoy Urin kizi. The significance of clothing design as a special field in english and uzbek.....158
Navbatova Rano Khodzhimuratovna. Specifics of the development of the small epic genre in russian and uzbek prose of the early XXth century.....161
Khodorov Chorshanbi Khodorovich. Transformation of russian and uzbek heroes in the 80-90s of the XX century.....164
Buzrukova Makhina. Semiotic composition of tourist discourse.....167
Usmonova Mekhriniso Umarovna. Teaching grammar as a part of learning foreign languages.....171
Makhmadieva Gulchehra Sait-Abdullaevna. Technology of learning russian as a foreign language through immersive educational programs.....174
Karayev Sher Khan Polatkhanovich. Distinctive characteristics of the creation of the sultan of ashtarkhanis, scientist and poet Subkhonqulikhon.....187
Shahlo Razzakova Bakhtiyor kizi. The Influence of Slang Words on the Minds of Young People: Usage Errors and Implications.....190
Gulrukh Nematova. "Uzbekistan airways" magazine as a specialized publication in the field of tourism.....211
Shermatov Izzat Khamraevich. Semantic characteristics of some dialectal phraseologists of the russian and uzbek languages.....228
Masharipov Mansurbek Masharipovich. Speech performance of morphological occasionalisms in Mahmudkhoja Behbudi's publicism.....246
Aminova Nargiza Istamovna. The language characteristics of the literary hero's internal monologue in the story "The old Man And The Sea".....259
Aghzamova Dildora B. linguistic picture of the world (scientific version) of the english and uzbek languages.....263
Dabilov Perdegaly Abatbaevich. Broymim Yusupov's skill in creating a national character.....270
Rahmatova Shalola Sapparboyevna. Lexical-semantic means of verbalizing cultural values in english and uzbek.....281
Abdullayeva Shahnoza Rahimjonovna. Forms and types of the realization of a concept linguistics.....284
Jumaeva Shakhlo Suyunovna. Coverage of the problem of the ideal person in the works of Alisher Navoi.....295
Allamberganov Anvar Erkabayevich. The role of proverbs and phrases in the interpretation of national color.....299
Kataeva Shakhnoza Albertovna. On the issue of syntactic functions and features of nouns in the nominative case of the russian and uzbek languages.....

O‘ZBEK VA TURK TILLARIDA TUB VA YASAMA ANTROPONIMLAR

*Avezova Anajon Ko‘paysin qizi, Toshkent tibbiyot akademiyasi
“Pedagogika, psixologiya va tillar” kafedrasida o‘qituvchisi*

THE STRUCTURAL AND DERIVATIVE ANTHROPOYMS IN UZBEK AND TURKISH LANGUAGES

*Avezova Anajon Kopaysin qizi, Tashkent Medical Academy
Teacher of the Department of Pedagogy, Psychology and Languages*

СТРУКТУРНЫЕ И ПРОИЗВОДНЫЕ АНТРОПОНИМЫ В УЗБЕКСКОМ И ТУРЕЦКОМ ЯЗЫКАХ

*Авезова Анажон Купайсиновна, Ташкентская медицинская
академия, преподаватель кафедры педагогики, психологии и
языков*

[https://orcid.org/
0009-0004-0512-
8481](https://orcid.org/0009-0004-0512-8481)

[anajonavezova930
9@mail.ru](mailto:anajonavezova9309@mail.ru)

Annotatsiya: Ushbu maqolada o‘zbek va turk tillaridagi tub va yasama antroponimlar qiyoslandi. Har ikkala tildagi kishi ismlarining tuzilishi misollar yordamida tahlilga tortilgan. Antroponimlar ism, familiya, sharif, taxallus, laqab kabilarni o‘rganuvchi sohadir. O‘zbek va turk antroponimlarini qiyosiy tadqiq qilish tilshunoslikda ilmiy izlanishlar uchun zamin bo‘la oladi.

Kalit so‘zlar: onomastika, antroponimlar, tub antroponim, yasama va qo‘shma antroponim, fonetik, leksik, sintaktik.

Abstract: This article compares structural and derivative anthroponyms in the Uzbek and Turkish languages. The structure of personal names in both languages is analyzed using examples. Anthroponyms is a field that studies names, surnames, nicknames and etc. Personal names were created as a reflection of customs, traditions and religious ceremonies in our speech. A comparative study of Uzbek and Turkish anthroponyms can be a basis for scientific research in linguistics.

Key words: onomastics, anthroponyms, structural anthroponyms, derivative anthroponym, phonetic, lexical, syntactic.

Аннотация: В данной статье сравниваются структурные и производные антропонимы в узбекском и турецком языках. На примерах анализируется структура личных имен в обоих языках. Антропонимы – область, изучающая имена, фамилии, прозвища и т.д. Сравнительное исследование узбекских и турецких антропонимов может стать основой для научных исследований в области языкознания.

Ключевые слова: ономастика, антропонимы, структурные антропонимы, производные антропонимы, фонетические, лексические, синтаксические.

Kirish. Antroponimlar har qanday tilda muhim ahamiyat kasb etib, lug‘at boyligining salmoqli qismini tashkil qiladi. Ularnig tuzilishi, yasalishi shu tillarning qonunlariga bo‘ysunadi. Hozirgi o‘zbek va turk tili antroponimlarini lisoniy tuzilishi jihatdan quyidagi guruhlarga ajratish mumkin.

1. Sodda antroponimlar – Tek Kelimeden Oluşan Adlar (ular shu antroponimlarning tuzilishiga asos bo‘lib xizmat qilgan leksemaga tuzilish jihatdan mos keladi va mohiyatan tub hisoblanadi. Masalan: Kumush (Gümüş), Lola (Lola), Sanam (Senem) va b. Shu o‘rinda ta’kidlash joizki, boshqa tillardan qabul

qiluvchi tillariga o'zlashgan kishi ismlari sodda antroponimlar deb qabul qilinadi).

2. Yasama antroponimlar – antroponimlar doirasida yasaliş tushunchasi ikki tip nomlarni ko'zda tutadi: affiksatsiya (Kök ve Ekten Oluşan Adlar) (morfologik) va sintaktik usul (leksemalarni qo'shish orqali hosil qilinadi).

3. Qo'shma antroponimlar – Birleşik Adlar (ikki va undan ortiq leksemalarni qo'shish orqali hosil qilinadi).

4. So'z birikmasi shaklidagi ismlar – tamlama halinde bulunan adlar (ikki yoki undan ortiq so'zdan iborat bo'lgan nomlar. Bu nomlar unvonlar bilan birga ishlatilindi).

Muhokama va natijalar. Turkologiyada ismlarga qo'shiluvchi qo'shimchalarning grammatik xususiyatlari haqida turli fikrlar mavjud. Qozoq tilshunosi T.Jonuzoqov tadqiqotlarida ismlar tarkibidagi qo'shimchalarni turlicha nomlaydi. “Киси аттарын жасайтын аффикстер”, “Словообразовательные аффиксы казахских имен не отличаются от аффиксов нарицательных имен”. T.M.Garipov boshqird tilidagi kishi ismlari o'zining qo'shimchalariga ega ekanligini ta'kidlaydi. Turkologiyada ismlarga qo'shiluvchi qo'shimchalarning grammatik xususiyatlari haqida turli fikrlar mavjud. Qozoq tilshunosi T.Jonuzoqov tadqiqotlarida ismlar tarkibidagi qo'shimchalarni turlicha nomlaydi. Masalan, “Словообразовательные аффиксы казахских имен не отличаются от аффиксов нарицательных имен” nomli (1979) tadqiqotida antroponimlar hosil qiluvchi qo'shimchalarni atroflicha izohlaydi.

O'zbek tilida kishi nomlarining morfologik usul –

affiksatsiya bilan yasalişini hosil qilingan atoqli otning paydo bo'lish xususiyatiga ko'ra ikkiga ajraladi: 1.Onomastik doirada morfologik usul bilan so'z yasash – onomastik so'z yasash. 2.Yasama so'zlardan yasalgan kishi nomlari [1. Берматов Э].

Onomastik doirada morfologik usulda so'z yasash usuli o'ziga xos so'z yasash usuli bo'lib, u o'z ichiga alohida qo'shimchalar bilan yangi ma'noga ega bo'lgan ismlarni yasaydi. Yasama so'zlardan ismlar yasash esa, tilda odindan

tayyor yasalgan so'zlarning antroponimlarga aylanishi bilan xarakterlanadi.

Shu o'rinda turk tadqiqotchisi Emel Soyubol quyidagi fikrlari orqali turk tilida antroponimlarning tuzilishi o'zbek tiliniki bilan deyarli farq qilmasligini ko'ramiz. “Kishi ismlari bir sodda, qo'shma va tamlama shaklida qo'llanilganda sodda kishi ismlari eng ko'p qo'llanadigani hisoblanadi. Qo'shma antroponimlarning tarkibidagi bir so'z shevalarda tamlama holida uchrashi, yoki aksincha holatlar ham bo'lishi mumkin. Bu holat shevalarda ismlarga unvonlarning qo'shib aytilishidan kelib chiqadi. Shuning uchun bu ikki guruhni birgalikda tadqiq qilish to'g'ri bo'ladi deb hisoblaymiz” [2. Emel Soyubol].

Odamlarning ismlarini qo'shilgan shakllari bilan o'rganish bizga tarixiy va zamonaviy lahjalar haqida ma'lumot olish imkonini beradi.

Sodda tuzilmali antroponimlar. Sodda ismlarni sodda, tub deyish, ularni bo'g'in tuzilishiga ko'ra tahlil qilish, aslida ism uchun asos bo'lgan apellyativning tuzilishini qayd qilishdan iboratdir. Bu xususiyatlar ismga xos deb o'ylash o'rinli emas. Chunki apellyativ yaxlit leksema holatida ism vazifasiga o'tadi. Bu o'rinda apellyativ atoqli otga o'tgach, unda hosil bo'ladigan xususiyatlar haqidagina gapirish mumkin. [1.Берматов Э] Masalan: Lola/Lala, Samad/Samed, Farid/Ferit, Noz/Naz, Jamol/Cemal, Adolat/Adalet, Odil/Adil, Ahad/Ahad, Ali/Ali, Oltin/Altun.

E.Begmetov o'zbek tili antroponimikasi nomli monografiyasida apelyativ leksikaning ism vazifasiga o'tishi quyidagi usullarda amalga oshirishini ta'kidlaydi: 1.Fonetik-orfoepik usul.

2.Leksik-semantik usul. 3.Affiksatsiya usuli. 4.Sintaktik (kompozitsiya usuli).

Yuqoridagi usullar turk tilshunosi Emel Soyubol tomonidan “Turk dili kokanli kisi adlarinin yapisi” nomli tadqiqotida misollar yordamida izohlangan. Bu shundan dalolatki, har ikkala tilda ham turdosh otning kishi ismiga aylanish usullari bir xil.

Qiyoslanayotan tillarda antroponimlarning yasaliş xususiyatlari. Fonetik-orfoepik usulda yasalgan ismlarda ism egasini erkalatish orqali ismni qisqartirish nazarda

tutiladi. Bu kabi qisqartirishlar nutqiy iqtisod natijasida tilimizda namoyon bo'ladi. Har ikkala tilda ism qisqartirish vazifasini bajaruvchi eng ko'p tarqalgan qo'shimcha - *ish* hisoblanadi.

-*sh*, -*ish* qo'shimchasi ismlarni qisqartirishda eng faol qo'shimchalardan biri bo'lib, kichraytirish-erkalash ma'nolarida ishlatiladi. Bibish, Zilish, Hilish, Dilash, Artış, Yaplış, Beleş, Bediş, Bıdış, Bığış, Bitış, Bıyaş, Bokuş, Tuliş, Tutuş, Barçış, Bitış.

Ismni qisqartirish holati sodda ismlarda ham, qo'shma ismlarda ham uchraydi. Ismlarning qisqarishi jarayonida ismning birinchi va ikkinchi bo'g'inlari saqlanishi mumkin. Ism bo'g'inlarining qisqarishi sababli bir qator fonetik o'zgarishlar sodir bo'ladi.

Ism qisqarishi jarayonida biror tovush yoki tovushlar o'zgaradi, tushib qoladi, ismning qayta shakliga singib ketadi, aksincha, tovush ortishi kuzatiladi. Bularning barchasi ism qisqarishi jarayonida yuz beradigan fonetik hodisalardir [4. Абдурахмонов F].

Masalan: -*n* qo'shimchasi ismning old komponentidan ikki bo'g'in olinadi, ikkinchi komponent esa tushiriladi hamda qolgan qismga -*n* qo'shimchasi qo'shiladi: Mohira > Moha+n, O'sar > O'sa+n.

Ismlarni qisqartirish orqali batamom boshqa ism yasab bo'lmaydi, balki to'liq ismning shakliy variantlarinigina hosil qilish mumkin. Yuqorida keltirilgan qisqartirish qo'shimchalari shakl hosil qiluvchilar bo'lib, ularni so'z yasaydi, deya olmaymiz.

Bundan tashqari, ismlarning ma'lum bir harflarini yoki bo'g'inini tushirib qoldirish orqali ham ismlarni qisqartirish mumkin. Ismlarning qisqarishi sodda ismlarda ham, qo'shma ismlarda ham kuzatiladi. Bunday holat o'zbek tilida ko'proq shevalarda uchraydi. Masalan, Salomat – Soli, Qo'shan – Qo'shnazar, Mamash – Mamashukur, Adolat – Adol, Nazira – Nazir, Bekzod – Bek, To'lqin – To'lli, Sarvinoz – Sarvi, Saidmurod – Setti, Po'lat – Po'lli, Kamil – Kam, Sayron – Sayro va boshqalar. Ko'pgina olimlar ismlarning qisqartirilishini turli fonetik o'zgarishlar natijasida yuzaga keladigan hodisa, deb ta'kidlaydi. Bizning fikrimizcha, ism qisqartirishda tilga bog'liq bo'lmagan ba'zi omillar ham muhim ahamiyatga ega. Masalan, erkalash yoki jahl chiqqan paytda

nafratni ifodalash uchun ham kishi ismlari qisqarilishi mumkin.

Leksik-semantik usulda yasalgan antroponimlar. Kishi ismlarining bu usulda yasalishida substantivatsiya va adverbilizatsiya qonuniyatlari amal qiladi [5. Абдурахмонов Г].

Bunday holatda ism vazifasiga o'tgan so'z o'zi oldin tegishli bo'lgan morfologik kategoriyadan chiqib, atoqli ot kategoriyasi tarkibiga kiradi. Masalan, sifatlar otlashib ulardan substansiya usulida atoqli otlar (ismlar) yasaladi.

Sifat – Aziz / Azız, Shirin / Şirin, Jasur / Jasur, Xurram / Hurrem va b.

Son – Oltmishboy, Birichik.

Olmosh – Kimsanboy, Kimsanoy (faqat o'zbek tilida uchraydi).

Fe'l – Berdi / Verdi, Sotti, Sevil, Ünal.

Fe'ning sifatchilik shakli: O'sar, O'lmas / Ölmaz.

Ravish: Bultur, Avval, Bugün, Ögün.

Ba'zi modal so'zlar: Shukr / Şukr, Muborak / Mübarek.

Otlashgan so'z turkumlari tilda uzoq vaqt atoqli ot – antroponim sifatida yashab qoladi. Bu ularning nominativ-funksional hamda onomastik birlik sifatidagi xususiyatini mustahkamlaydi. Bu xususiyat otlashgan leksemalarda antroponimik formantlarni hosil qilib, qo'shma ism tarkibida esa qo'shimcha komponentga ega bo'lgach, yanada turg'unlashadi [3. Берметов Э].

Qiyoslanayotgan tillardagi Aziz, Nafis, Güzel, Sarı, Mavi kabi ismlar antroponim sifatida turg'unlashgan ismlar hisoblanadi.

Otlashgan so'z ism vazifasiga o'tar ekan, ot turkumining grammatik xususiyatlariga boysunadi, endi u biror konkret shaxs haqidagi tasavvurni ifodalaydi, kelishik, egalik va ko'plik qo'shimchalarini qabul qiladi. Son otlashganda esa, u nutqiy shakliga ko'ra ikki xil tushuncha bilan – predmetlik va miqdor tasavvuri bilan bog'lanadi [6. Низомиддинова С].

Haqiqatan ham *Tursun*, *Yetar* kabi ismlar asli fe'l so'z turkumiga mansub so'zlar bo'lib, ot so'z turkumiga o'tgach, otning grammatik shakllarini oladi va ko'p bolali oilalar tomonidan oxirgi farzandlar uchun tanlanadi.

Affiksatsiya usuli bilan ism yasalishi: O'zbek va turk tillaridagi yasama ismlarning hammasini oldindandan tayyor shakldagi

soʻzlardan yasalgan deb boʻlmaydi, albatta. Turkiy xalqlar orasida nominatorlar tomonidan bolaga ism qoʻyish jarayonida yasalgan ismlar ham bor. Bu nomlarga tildagi leksema yasovchi qoʻshimchalar qoʻshilsa-da, ismni yasash nomlash paytidagi

motivlar asosida hosil qilinadi. Shuning uchun, bu ismlar onomastikaning lugʻaviy birligiga xosdir. Quyidagi jadvalda ism hosil qiluvchi qoʻshimchalarni qiyoslaymiz:

Qoʻshimchalar	Oʻzbek kishi ismlari	Turk kishi ismlari
-mish -miş	Toʻxtamish, Toʻlamish	Ayıtmiş, Bütürmiş, Durmuş, Katmış, Küsemiş, Ođgurmış, Ögdülmüş, Sañçmış, Sanmış, Satmış, Tapmış,
-ak	Koysak, Koʻchak	
-iq (-ik)	Topildiқ, Sogʻindiқ	-(i) k (32): Açık, Abık, Arık, Atak, Bıdık, Bürkek, Mamak, Tadık, Tarık
-chi (c)	Toʻychi, Ovunchi, Tınchi, Ermakchi	Açıkçı, Artıkçı, Başçı, Berçi, Barlıkçı, Bürçi, Çamçı, Çuçu, İnançu, Sıskançı
-li, -lik	Begli, Norli, Tojli, Toʻyli	-lik(13): Arlık, Atalık, Atlıđ, Kazılık, Kutluđ, Sağlık, Torbalıđ, Türlüđ
-cha	Tugalmacha, Toyibcha	-
-gan / qon, -kan	Oʻskan, Topgan	-
-a, -ya	Diyora, Ochila	Azmiya
-di	Berdi, Toʻrakeldi, Bekturdi	Bendi, Bıyandu, Bıyantı, Tabırtı, Ülüđdü, Toktı, Tapdı, Tangeldi
-maz, -mas	Oʻlmas, Qoʻrqmas	Ölmes, Kaçmas, Koyutmas, Korkmas, Almaz, Toy Tutmaz, Yurtvermez

Xulosa. 1. Turkiy tillarning antroponimlar tizimi oʻziga xos derivatsiya tizimiga ega boʻlib, maʼlum bir nuqtalarda oʻxshashlik namoyon qilsa, boshqalarida bir biridan tubdan farq qiladi. Buning asosiy sababi antroponimlar tizimiga tashqi taʼsirlar natijasida baʼzi elementlarning kirib kelganligidir. Shunday boʻlishiga qaramasdan oʻzbek va turk tillarining hosil boʻlish usullari tarixan bir ildizga borib taqalganligi sababli bir-biriga oʻxshaydi.

Adabiyotlar roʻyxati:

1. Бегматов Э. Ўзбек тили антропонимикаси: Филол. фан. ном.... дис. – Т, 1965 – 262 бет.
2. Emel Soyubol. Turk dili kokanli kisi adlarinin yapisi. Yuksek lisans tezisi. – A, 2007 – 11s.

3. Бегматов Э. Ўзбек тили антропонимикаси. – Т, 2013. 240-бет.
4. Абдурахмонов Ғ. Ўзбек тили фонетикаси тарихидан//Ўзбек тили ва адабиёти. 1963-йил 2-сон. 34-39-бет.
5. Абдурахмонов Г. Субстантивирование в современном узбекском языке: Автореф. дис. ... канд. филол. наук. Самарканд, 1950; Ўзбек тилида субстантивация (отлашиш) // Тилшунослик масалалари. 1-китоб. Тошкент: Ўз ФА нашриети, 1960. 78-79-бетлар.
6. Низомиддинова С. Ҳозирги ўзбек адабий тилида сон. – Тошкент, 1963.74-бет.
7. <https://www.nisanyanadlar.com/>

